

DI TÍCH QUỐC GIA DANH LAM THẮNG CẢNH BÀU TRẮNG “ĐIỂM ĐẾN ĐƯỢC YÊU THÍCH ASEAN”

Cách trung tâm thành phố Phan thiết khoảng 48,5km về hướng Đông Bắc, cách UBND huyện Bắc Bình 30.7km về hướng Tây Nam và cách UBND xã Hòa Thắng 6,3km về hướng Đông Bắc. Bàu Trắng thuộc thôn Hồng Lâm- Xã Hòa Thắng- Huyện Bắc Bình. Để đến Bàu Trắng, du khách có thể đi bằng hai đường : đi hướng Thành phố Phan Thiết

qua Mũi né – Hòn Rom hoặc từ Thành phố Phan Thiết theo tuyến quốc lộ 1A đến ngã ba thị trấn Lương Sơn, rẽ phải đi khoảng 18km là tới nơi. Nếu du khách đi theo hướng Mũi Né-Hòn Rom, du khách có thể cho xe đi theo đường Mũi Né, qua chợ Mũi Né, cứ chạy dọc Bãi Biển, xe chạy khoảng 40phút đồng hồ là tới Bàu Trắng. Còn nếu du khách đi theo hướng Lương Sơn , du khách sẽ băng qua những ngọn đồi trọc, lúc lên cao, lúc xuống thấp xuyên qua cánh rừng Sò Đo, rừng Dừa xanh mượt trên những động cát Bàu Trắng còn hoang sơ, mộc mạc. Chính cái nét hoang sơ, mộc mạc ấy với những triền cát trắng, với tiến sóng lăn tăn, rì rào của nước Hồ như có tiên lực thu hút những người mê cái đẹp về nơi đây để tìm cảm hứng sáng tác nghệ thuật.

Nhà thơ Nguyễn Thông(1827- 1884) khi cụ ty địa từ Long An đến Bình Thuận làm quan sinh sống vào năm 1867. Trước cảnh trời mây non nước tươi đẹp Cụ đã mỹ miều gọi tên là “ Bạch Hồ”, và sáng tác bài thơ “Bạch Hồ nhàn hành (Dạo chơi Bàu Trắng) và “ Quá Bình Nhơn Sa Mạc” (Qua Bãi cát Bình Nhơn). Kể từ đó người địa phương gọi là Bàu Trắng .

Dục tâm dao thảo nhiều hồ hành
Vân ảnh hồ quang chiếu nhãn thanh
Tối ái dạ lai tân nguyệt thượng,
Dã hàng hoành địch kích thông minh.

Dịch nghĩa :

Muốn tìm cỏ quý dạo quanh hồ
Mặt nước mây lồng sáng nhấp nhô
Rất thú đêm thanh trăng mới lộ,
Thuyền nan khỏa sóng sáo vi vu.

(bài thơ : Bạch hồ nhàn hành do Lê Thước – Phạm Khắc Khoan dịch)

Hiện nay, Bàu Trắng là tên gọi chung cho hệ thống 2 hồ chứa nước nằm liền kề nhau tại xã Hòa Thắng, huyện Bắc Bình Tỉnh Bình Thuận (trước Bàu Trắng thuộc làng Bình Nhơn, phủ Hòa Đa, tỉnh Bình Thuận) gồm Bàu Ông, Bàu Bà trải dài từ Tây Bắc sang Đông Nam với chiều dài hơn 5km, tổng diện tích hơn 154,7

ha, lưu lượng nước của hai Bàu hơn 12m^3 , hai Bàu cách nhau một thoi cát trắng khoảng 100m.

Bàu Ông và Bàu Bà là trung tâm của điểm du lịch Bàu Trắng nằm giữa rừng, trên một bãi cát trắng rộng. Ngày xưa gọi là “ Bãi Ba Động” (theo bản đồ người Pháp lập năm 1924) vì có ba động cát lớn và có một miếu thờ nữ thần Diễm Phi YANA của người Chăm-pa.

Hồ được bao quanh bởi những đồi cát trắng tinh khôi xen lẫn những hàng thông rừng thấp. Mặt hồ phẳng lặng đẹp lạ lùng bởi sắc sen hồng thắm nở rộ trong làn nước xanh trong vắt. Còn trải nghiệm nào thú vị, tao nhã hơn khi được

ngồi trên những chiếc thuyền lênh đênh trên mặt Hồ, đắm mình trong hương sen thơm

ngát giữa không gian thanh bình.

Bàu Bà có diện tích mặt nước khoảng 106,9ha, chiều dài 2,7km, nơi rộng nhất là 600m, nơi hẹp nhất khoảng 200m. Địa đáy Bàu Bà : lòng hồ đầu bàu thắt hẹp khoảng 100m, rộng trung bình 150-170m ở đoạn giữa và sau đó mở rộng ở phía đuôi bàu, nơi rộng nhất lên đến 300m. Hiện nay, Nơi sâu nhất là 22,5m ở những vị trí cuối đuôi Bàu hướng ra phía biển, nơi nông nhất 12 – 15m ở đầu bàu, độ sâu phổ biến 20 – 21m ở đoạn giữa Bàu, mỗi năm độ sâu Bàu Bà giảm trung bình 0,24-0,48m, mặt nước Bàu bà có độ cao tuyệt đối là 29,778m, đáy Bàu có dạng chữ “U” lõm, bằng phẳng, đôi chỗ nơi cuối đuôi Bàu có dạng chữ “V” lõm. Nước Bàu có xu thế dâng hàng năm, vào mùa mưa dâng từ 0,2-0,4m, mùa khô hạ thấp tới đa từ 0,03-0,15m. Tính từ năm 1949 đến

năm 2006 độ sâu Bàu Bà giảm 22,5 – 24,5m.

Bàu Ông có diện tích mặt nước khoảng 47,9ha, chiều dài hơn 2,3km, nơi rộng nhất hơn 300m, nơi hẹp nhất khoảng 60m. Địa đáy Bàu Ông : lòng hồ phía đầu Bàu thắt hẹp khoảng 50m-60m, đoạn giữa rộng trung bình 70-90m và mở rộng về phía đuôi Bàu, nơi rộng nhất đến 170m. Độ sâu Bàu Ông: nơi sâu nhất 14,5m ở vị trí cuối Bàu, nơi nông nhất là 5-6m ở đầu Bàu, độ sâu phổ biến 8-13m ở đoạn giữa Bàu. Tính từ năm 1949 đến năm 2006 độ sâu Bàu Bà giảm 30,5 – 32,5m.

Nước ở bàu Bà ngọt hơn bàu Ông, sen cũng nhiều và đẹp hơn, hầu như nở cả bốn mùa. Hệ sinh vật ở Bàu Sen rất phong phú, có nhiều loại cá nước ngọt rất ngon: cá rô, cá lóc, cá trê, cá trắm cỏ... Ngày xưa ở đây còn có cả cá sấu, nhưng con cá sấu cuối cùng đã bị đánh bắt từ trước năm 1975.

Vì sao lại gọi là Bàu ông, Bàu Bà ? Chúng ta hãy cũng ngược dòng thời gian của thế giới tâm linh mà nghe người xưa kể rằng: vào thời Trịnh – Nguyễn phân tranh, chúa Nguyễn Hoàn

trên đường khai hoang lập làng, lập xóm, đã đưa dân tới đây tìm nơi sinh sống. Do lúc bây giờ chưa có nguồn nước nên ông đã chia dân ra làm hai nhóm đào xuống lòng đất tìm nguồn nước ngọt. Một nhóm là Nữ, một nhóm là Nam. Nam đào làng trên, Nữ đào làng dưới, thi nhau xem nhóm nào tìm ra nguồn nước trước. Nhóm nam cậy mình khỏe mạnh nên lời là việc đào ao, thường xuyên qua nhóm nữ để tán tỉnh, đào phụ các cô. Nhóm Nữ quen tính chịu thương, chịu khó cần cù đào ao, cho nên nhóm Nữ ngày càng đông lực lượng đào, ngày càng đào sâu và rộng. Khi các chàng trai phát hiện ra thì đã không theo kịp nhóm Nữ, do đó ao của nhóm Nữ lớn hơn. Và tên gọi ao Ông, ao Bà gắn liền từ đó. Về sau người ta không gọi ao nữa mà gọi là bàu ông, bàu Bà.

Theo tính khoa học tự nhiên : sự hình thành hai Bàu này do các lạch trũng thoát triều, đầm phá ven biển sau bị các cồn cát chặn lại ở phía ngoài khiến cho chúng không thông được với biển. Các lạch trũng này sau hàng triệu năm bị thoái hóa và được lấp đầy bởi vật liệu do hoạt động của biển, tạo nên bề mặt tích tụ biển-đầm phá như ngày nay. Có tư liệu cho rằng: bắt nguồn từ sông Cà Ty thuộc thành phố Phan Thiết chạy dọc theo bãi biển Mũi Né và điểm đổ cuối là bãi Vũng Môn cách Bàu trắng một động cát lớn về phía

biển, dọc theo nhánh sông chảy đã hình thành nên các làng xóm như Bàu Thiêu, Bàu Tàng, Bàu Me...và nơi đây là Bàu trắng. { tư liệu từ Viện nghiên cứu môi trường thủy sản II khảo sát năm 1986}. Đến nay chưa có tư liệu nào nói chính xác về sự hình thành của hai Bàu.

Nói về sự hình thành thỏi đất ngăn giữa hai Bàu, người xưa kể lại rằng : vào cuối thế kỷ 19, vua Gia Long thất thủ đã đưa quân chạy về đây. Thấy Bàu nước lớn ngăn đường quân đi. Ông đã quý xuống khấn vái thần linh xin nổi cồn cát tạo đường cho quân đi, và quả nhiên từ nơi ông quý đã từ từ nổi lên một thỏi đất dài ngăn Bàu ra làm hai, tạo đường cho ông và quân rút chạy. Sau này, ông đã trở về lại đây và lập miếu thờ chúa động là Nữ thần diễm phi YANA, vì nơi đây từng là đất của người Champa. Nghe đồn bà rất linh thiêng. Tương truyền năm tân dậu(1861) có người phứ

trạm tên Thủ đệ công văn bị cọp bắt, mấy ngày sau người ta nhìn thấy con cọp đó đã bị bà nhận xuống Bàu vì tội ăn thịt người làm điều ác (sách đại nam nhất thống chí) hay thời thực dân Pháp , một tên lính pháp đã bắt một cô gái và mang về miếu Bà hãm hiếp, sáng hôm sau hấn đã bị hộc máu chết tại miếu. Miếu

nay không còn nữa mà chỉ còn nền đất cũ do đã bị thực dân pháp đánh bom phá hủy.

Ngược dòng lịch sử cách mạng của 20 năm trước, nơi đây đã chứng kiến quân và dân Bàu Trắng lập nên những chiến tích huy hoàng góp phần vào thắng lợi của cách mạng cả nước trong hai thời kỳ chống Pháp, Mỹ.

Vào năm 1946 dân hình thành các lực lượng kháng chiến , theo lời kêu gọi của Bác thực hiện chiến lược “vườn không nhà trống” dân đã tự đập phá nhà cửa vào rừng lập các khu căn cứ kháng chiến(chiến Khu Lê)

Tháng 6/ 1946 bộ đội ta đã có trận thắng đầu tiên tiêu diệt hai trung đội lê dương, thu lại toàn bộ tài sản cho dân, lần đầu tiên thu được một trung liên Pren đầu bạc của Anh, 2 khẩu tiểu liên và nhiều loại vũ khí khác, sau đó lại về các khu căn cứ.

Năm 1960 lực lượng xã Hòa Thắng sau khi được bổ sung thêm 90 thanh niên đã phối hợp đánh thẳng vào đồn Nha Thiên, diệt một trung đội Bảo An bắt giáo dục toàn bộ gián điệp, giải phóng toàn xã hòa Thắng

Từ năm 1960 đến 1975 địch nhiều lần càn quét nhưng đều thất bại. vào thời điểm ấy, nơi đây là nơi để địch thí điểm cho các loại vũ khí, chất độc hiện đại, tối tân của địch, nhưng tất cả đều không thắng được gan thép, lòng dũng cảm sắt đá của của dân và quân nơi đây trong thời kì “chống càn, giữ đất, giữ căn cứ”

có hơn 3.800 dân, đã có 2.200 người tham gia kháng chiến, có 600 liệt sĩ, 97 thương binh các hạng, hơn 100 chiến sĩ bị tù đầy. Là quê hương của 2 vị anh hùng Võ Hữu và Huỳnh Thị Khá.

Tháng 12/1994 được tuyên dương xã Hòa Thắng anh hùng.

Toàn xã Hòa Thắng trước năm 1975

Khi du khách đến đây không thể không chiêm ngưỡng đồi Trinh Nữ. năm 1998 công ty du lịch Lửa Việt đến đây, trước cảnh trời nước man mác, đồi cát chập chùng họ đã đặt tên là Đồi Trinh Nữ. Sở dĩ họ gọi như thế vì cho rằng làn cát trắng mịn như làn da người thiếu nữ. Thực tế nơi đây, theo người xưa kể rằng vào mùa gió nam cát nơi đây tạo thành một hình dạng bán thân của người thiếu nữ, gồm có 2 đụn cát nổi lên ví như 2 bầu ngực người con gái, một đụn là đầu có các rễ cây nổi trên cát là tóc. Còn vào mùa gió Bắc, cát tạo thành một người con gái nằm nghiêng với hình dạng toàn thân. Đồi Trinh Nữ có tổng diện tích hơn 86ha với 3 đụn cát cao chạy

dài từ Tây Bắc sang Đông Nam. Cát ở đây thuộc loại cát ám trắng và vàng nhạt, trên lớp mặt có xen lẫn ít cát đen. Địa hình đặc trưng gồm các cồn cát trẻ được hình thành từ hàng ngàn năm, với độ cao từ 70 -150m. Các đồi cát chịu tác động của gió và quá trình xâm thực đã tạo nên những hồ trũng kiểu lòng chảo hoặc kéo dài, bao quanh chúng là các sườn rửa trôi có độ dốc 5-15⁰. Ngày trước nơi đây gọi là Dốc Cầu vì có thời gian cát bay tạo thành hình dạng một cái bậc thang. Lượng cát bay trung bình là 0,641/m với tốc độ gió $V_{gióTB}=4,6m/s$.

Du khách có thể đi bộ, dạo mát trên đồi cát bất cứ khi nào kể cả giữa trời nắng nóng oi bức, vì nơi đây thiên nhiên đã ban tặng cho một vùng tiểu sa mạc khí hậu nắng, gió nhưng không cháy bỏng, nóng rát, lúc nào cũng có một bãi cát ấm dưới chân và một bầu không khí trong lành mát rượi trên không.

Đến đây, du khách có thể sử dụng dịch vụ xe mô tô địa hình với cảm giác mạnh, sảng khoái chinh phục làn da và đôi gò bồng của nắng Trinh Nữ như truyền thuyết đã kể. Và từ đây, du khách có thể chiêm ngưỡng một trời mây bao la với biển xanh, núi non chập Trùng. Đồi Trinh nữ có tổng diện tích hơn 86 ha, hình dáng được thay đổi từng ngày, từng giờ do sự ảnh hưởng của gió, Gió như người nghệ sĩ cần mẫn mang đến những sắc thái, diện mạo độc nhất vô nhị cho Đồi Trinh nữ vào mỗi thời điểm khác nhau. Thật may mắn

cho những du khách nào có dịp lang thang trên sa mạc ngay ở miền nhiệt đới, để được thưởng thức cảm giác choáng ngợp trước cảnh sắc huyền ảo vào buổi bình minh hay hoàng hôn rực rỡ. Thêm phần giải trí, du khách có thể chơi trượt cát, nghịch ngợm như trẻ thơ; thử sức chinh phục những con sóng cát với xe jeep, mô tô địa hình có bánh gai hàm hố; hay cười Đà Điểu cũng khá thú vị...

Bàu Trắng còn nổi tiếng với đặc sản địa phương : các món chế biến từ con Đông như nướng trui, bằm xúc bánh tráng, nẫu canh với lá me non, lá giang hay dưa hồng.., Cá lóc Bàu Trắng chiên giòn cuốn bánh tráng, cá đực nướng chấm mắm me..

Danh hiệu TOP 100 Những điểm đến ấn tượng Việt Nam -2013 do liên hiệp các hội UNESCO Việt Nam, Trung tâm UNESCO Khoa học - Công nghệ và Tư Vấn - Đầu tư phát triển trong chương trình bầu chọn, tôn vinh TOP 100 thương hiệu du lịch Văn hóa UNESCO - 2013.

Chờng đó cũng đủ để Điểm du lịch Bàu Trắng đạt được danh hiệu “Một trong những điểm đến ấn tượng Việt Nam 2013” trong chương trình bầu chọn “TOP 100 thương hiệu du lịch văn hóa UNESCO 2013” và danh hiệu “Điểm đến được ưa thích ASEAD” do Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch trao tặng năm 2014. Đặc biệt, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch ban hành Quyết định 3040/QĐ-BVHTTDL, ngày 03 tháng 9 năm 2019 công nhận Điểm du lịch Bàu Trắng xếp hạng di tích quốc gia “Danh Lam Thắng Cảnh”.

Danh hiệu "Điểm đến ưa thích ASEAN" do Bộ Văn hóa, Thể thao & Du lịch, Bộ Công thương, Hội Chất lượng Châu á (ANQ), Viện kiểm định và Phát triển chất lượng (IQAD) trao tặng năm 2014.

Đồi cát gắn liền với Bàu Trống hàng nghìn năm nay. Đồi cát mang lại nguồn cát vô tận, còn Bàu Trống mang đến nguồn nước ngọt mát lành. Cả hai kết hợp thành một chốn có phong cảnh thật nên thơ hữu tình.

Du khách có thể dùng dịch vụ xe Moto địa hình, xe Jeep vượt qua bên kia đồi trình Nữ về phía Bắc cách trung tâm điểm du lịch Bàu Trống 2km là một cánh rừng già và bạc ngàn một màu muôn trùng xanh biếc, từ Đây du khách có thể dạo sâu trong rừng để ngắm muôn màu hương sắc của cây rừng và thưởng thức đủ các loại bản nhạc hòa tấu của muông loài chim, thú rừng vào buổi sáng bình minh.

Nơi đây trung tâm của khu kháng chiến cách mạng khu Lê Hồng Phong là một trong những điểm đóng quân của các cơ quan, đơn vị lực lượng vũ trang nhân dân huyện Bắc Bình, đồng thời cũng là nơi đồng bào căn cứ trú ẩn mỗi khi địch càn quét trong suốt hai thời kỳ kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ, tại đây cũng đã chứng kiến nhiều trận chiến ác liệt giữa ta và địch trong thời kỳ kháng chiến, quân và dân cũng đã bỏ nhiều xương máu để giữ gìn quê hương.

Đây cũng là khu di tích Cách Mạng, từng bước sẽ được phục hồi lại cho du khách tham quan thưởng ngoạn.

*Bàu Ông, Bàu Bà ngự nơi đây
Đôi Bàu nước Thánh chôn thiên thai
Mây, nước hữu tình, Sen thơm ngát
Chim vờn, cá lượn, Ông, Bướm bay
Căn cứ Khu Lê khi xưa ấy
Cưu mang dân lành diệt Mỹ, Tây
Vĩnh viễn muôn đời cùng sương gió
Đất thiêng, Tiên cảnh chẳng mờ phai.*

*(Trong bài thuyết minh, chúng tôi có sử dụng tư liệu của Viện Khoa Học Thủy Lợi Miền Nam.
Địa chỉ 2A-Nguyễn Biểu-Quận 5-TP.HCM. Nghiên cứu và báo cáo chính thức vào tháng
03/2007.*

Ban Quản lý điểm du lịch Bàu Trắng